

”Vem som helst kan råka ut för det, det räcker med att man klickar fel på ett ställe”

En kvalitativ undersökning angående bemötande av brottsoffer för bedrägeribrott

Anni Mattas

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet inom det sociala området

Vasa 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Anni Mattas

Utbildning och ort: Socionom (YH), Vasa

Inriktning: Kriminologi och missbruk

Handledare: Viktor Matintupa

Titel: "Vem som helst kan råka ut för det, det räcker med att man klickar fel på ett ställe"
En kvalitativ undersökning angående bemötande av brottsoffer för bedrägeribrott.

Datum: 8.5.2024 Sidantal: 36

Bilagor: 1

Abstrakt

Syftet med mitt examensarbete var att undersöka hur bedrägeribrott på nätet påverkar enskilda individer och hur sociala aktörer kan hjälpa och stöda dem. Mina centrala frågeställningar var hurudana känslor uppkommer hos brottsoffer som upplevt bedrägeribrott, hurudant socialt stöd som erbjuds åt brottsoffren i de olika skedena av brottsprocessen och hur aktörerna samarbetar för att erbjuda det sociala stöd för brottsoffren som de behöver.

I den teoretiska delen beskrivs de två typerna av bedrägerier som jag valt att skriva om, nätfiske och identitetsstöld. I teorin finns även statistik på mängden bedrägeribrott under de senaste åren. Det finns även en beskrivning på hurudana upplevelser brottsoffren kan ha och hurudan syn det finns på denna typ av brottsoffer. Slutligen skriver jag i teoridelen om de olika myndigheternas och organisationernas roll i brottsprocessen.

Jag har valt att använda en kvalitativ undersökningsmetod och intervjua fyra professionella som på olika sätt i sitt arbete möter personer som blivit utsatta för bedrägeribrott. Jag har intervjuat en person från Brottsofferjouren, en person från församlingen, en person som arbetar vid Kriscentret Valo samt en person från ekonomi- och skuldrådgivningen.

Resultatet från min undersökning visar att professionella betonar vikten av att lyssna på brottsoffren och inte ha fördomar över det som de upplevt. De professionella försöker genom olika arbetsmetoder eliminera skammen som offren känner och visa dem att de inte är ensamma i sin situation. De erbjuder även praktisk hjälp och samarbetar med andra organisationer enligt offrens behov.

Språk: svenska

Nyckelord: bedrägeri, brottsoffer, bemötande

BACHELOR'S THESIS

Author: Anni Mattas

Degree Programme: Social welfare, Vaasa

Specialisation: Criminology and Addiction

Supervisor: Viktor Matintupa

Title: "Anyone Can Fall Victim to It, All It Takes Is A Wrong Click in Only One Place" A Qualitative Study about The Treatment of Victims of Fraud Crimes.

Date: 8.5.2024

Number of pages: 36

Appendices: 1

Abstract

The purpose of my thesis was to research how online fraud affects individuals and how social actors can help and support them. My central questions were what emotions arise in victims of fraud, what social support is offered to victims of crime in the different stages of the crime process and how organizations cooperate to offer the social support that the victims of crime need.

The theoretical part describes the two types of fraud I have chosen to write about, phishing and identity theft. In the theory part of the thesis there are also statistics on the number of fraud crimes in recent years. There is also a description of the experiences that fraud victims can have and what perspective there is on this type of crime victim. Lastly, my theory part includes the roles of the various authorities and organizations in the criminal process.

I used a qualitative research method and interviewed four professionals who in different ways in their professions meet people who have been victims of fraud. I have interviewed a person from Victim Support Finland (RIKU), a church employee, a person who works at the crisis centre Valo and a person who works at the Financial and debt counselling.

The result from my research shows that professionals emphasize the importance of listening to the victims of crime and not being prejudiced about the victim's experiences. Through different working methods the professionals try to release the shame that the victims feel and show them that they are not alone in their situation. They also offer practical help and collaborate with other organizations according to the victim's needs.

Language: Swedish

Key words: fraud, victims of crime, approach

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte	2
3	Bedrägerier på nätet	2
3.1	Definition av olika nätbedrägerier.....	3
3.1.1	Cyberbrott	4
3.1.2	Nätfiske.....	4
3.1.3	Identitetstöld	5
3.1.4	Bedrägerier med hjälp av AI	6
3.2	Offrets upplevelser	7
3.3	Synen på brottsoffer	8
4	Förekomst i Finland	10
5	Styrdokument som stöder brottsoffer och förebygger brott	11
5.1	Brottsofferdirektivet.....	12
5.2	Brottsförebyggande rekommendationer	13
6	Brottsoffrets rättigheter	14
6.1	Stöd under rättsprocessen	14
6.2	Ersättningar	15
7	Professionellas arbete	16
7.1	Stöd för brottsoffer	16
7.2	Arbetsmetoder	16
7.3	Myndighetssamarbeten	18
8	Metod och tillvägagångssätt	19
8.1	Metodval.....	20
8.2	Val av respondenter	20
8.3	Etiskt förhållningssätt	21
8.4	Studiens praktiska genomförande	21
8.5	Analysmetod.....	22
9	Resultatredovisning	22
9.1	Känslor hos brottsoffren.....	23
9.2	Brottsoffrens kontakt med andra.....	23
9.3	Långvariga symtom av brottet	24
9.4	Arbetsmetoder som de professionella använder.....	25
9.5	Kunskap om bedrägeribrott	26
9.6	Vid mötet med brottsoffren	27
9.7	Bedrägeribrottens antal	28

9.8	Samarbete mellan olika organisationer	29
10	Sammanfattande diskussion	29
10.1	Kritisk granskning.....	31
	Källförteckning.....	33
	Bilagor.....	37

1 Inledning

I mitt examensarbete vill jag lyfta fram bedrägeribrott på nätet som riktar sig mot privatpersoner och hur man som socionom kan stöda brottsoffer i denna typ av brott. Examensarbetet kan även hjälpa närstående till brottsoffer för bedrägeribrott eftersom jag sätter stor vikt på bemötandet som brottsoffret behöver av människorna omkring dem.

Ämnet har under den senaste tiden fått stor uppmärksamhet i media, speciellt eftersom fler finländare i allt högre grad förlorar stora summor pengar i jämförelse med tidigare. Det är även nu lättare än någonsin att genom internet kunna råka ut för dessa typer av brott när tekniken utvecklas och bedrägerierna ser alltmer trovärdiga och personliga ut.

Mörkertalet bland de som blivit utsatta kan vara väldigt stort eftersom många brottsoffer inte alltid gör en brottsanmälan. Detta kan bero på en mängd olika anledningar, exempelvis känslor av skam och att offren har en känsla av att ärendet inte kommer gå vidare. Brottsoffer kan även möta kritik från både närstående och andra inblandade eftersom det fortfarande finns mycket missinformation om hur bedrägeribrott går till och hurudan påverkan det kan ha på brottsoffret.

Mitt examensarbete skulle fokusera på stöld av bankuppgifter och personuppgifter genom nätfiske och identitetsstöld, alltså inom brottskategorin bedrägeribrott. Resultaten från detta examensarbete kan hjälpa personer förstå hur bedrägeribrott på nätet kan påverka enskilda individer. Med mitt examensarbete vill jag även sprida medvetenhet kring fenomenet.

Jag skulle även ta upp hur olika aktörer ger stöd åt offren genom hela rättsprocessen och hur aktörerna samarbetar sinsemellan. Olika professionella inom diverse arbetsområden kan möta människor som råkat ut för bedrägerier och det är viktigt att kunna handleda och stöda dessa brottsoffer med tanke på vad de har gått igenom.

2 Syfte

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur bedrägeribrott på nätet påverkar enskilda individer och hur sociala aktörer kan hjälpa och stöda dem.

De viktigaste frågeställningarna i mitt examensarbete är:

- Hurudana känslor uppkommer hos brottsoffer som upplevt bedrägeribrott?
- Hurudant socialt stöd erbjuds åt brottsoffren i de olika skedena av brottsprocessen?
- Hur samarbetar aktörerna för att erbjuda det sociala stöd för brottsoffren som de behöver?

Jag har valt att avgränsa mitt arbete genom att endast skriva om brotten nätfiske och identitetsstölder och hur dessa kan ha en påverkan på brottsoffer. Eftersom bedrägerier är en väldigt omfattande brottskategori har jag varit tvungen att utesluta bedrägerierna som sker utanför nätet och sedan efteråt även valt att inte ta med andra typer av bedrägerier för att få ett arbete som är utförbart. Olika typer av bedrägerier kan ha olika typer av effekter på brottsoffren och stödet som de har behov av kan variera vilket gör brottskategorin komplicerad.

Genom att intervjua professionella som haft erfarenheter med klienter som fallit offer för bedrägerier så kan jag öka medvetenheten bland privatpersoner och professionella om hurudant stöd som erbjuds för brottsoffren.

3 Bedrägerier på nätet

Enligt 36 kap. 1 § i strafflagens definition är bedrägeri ett brott där en gärningsperson orsakar ekonomisk vinst för sig själv eller någon annan genom vilseledning eller utnyttjande av någon annans misstag. Gärningspersonen orsakar ekonomisk skada för personen som

hen fått att missta sig och gärningspersonen kan även fått åtkomst till personens tillgångar. En person kan även dömas för bedrägeri genom ändring eller förstörelse av data i ett informationssystem så att behandlingen av data förvrängs och därmed orsakar en annan person ekonomisk skada. (Strafflag 39/1889)

Vid grovt bedrägeri får gärningspersonen betydande ekonomisk vinst på brottsoffrets bekostnad. Gärningen begås med ett förtroende mellan parterna eller om offret befinner sig i ett svagt eller skyddslöst läge. (Strafflag 39/1889)

Antalet bedrägeribrott har ökat under de senaste åren. Den moderna teknikens utveckling har resulterat i att bedrägerierna till stor del numera sker på nätet. Möjligheten till anonymitet på sociala medier och otydliga geografiska gränser har också haft en stor påverkan på bedrägeriernas antal. Det har även blivit vanligare att samma bedragare kan ha flera offer samtidigt (Åberg, 2021, s. 106). Informationen på nätet, exempelvis i mejl eller hemsidor, kan vara utformad på ett sådant sätt att offret inte kan se att något är fel. Genom en fasad med avancerat språk och falska referenser kan ett bedrägeri enkelt döljas. (Engdahl, 2022, s. 104)

3.1 Definition av olika nätbedrägerier

Nätbedrägerier kan ha olika former och dessa kan vara svåra att märka och känna igen. Det finns även flera olika namn på samma brott vilket kan bidra till att de är svårare att förstå. Nätfiske och identitetsstöld är två typer av kategorier inom bedrägeri och inom båda kategorierna finns det obeskrivligt många sätt för bedragaren att kunna lura sitt brottsoffer. Det är därför viktigt för vem som helst att känna igen tecknen för att kunna bidra till ökad medvetenhet och förståelse. (Australian Government, u.å)

3.1.1 Cyberbrott

Cyberbrott syftar till den typ av brott som begås i eller med hjälp av datanät. Utvecklingen inom datateknik skapar allt fler brottsmöjligheter vilket gör att cyberbrotten ökar, men det finns för tillfället ingen heltäckande statistik. Cyberbrottslighet som kommer till polisens kännedom kan ha olika former, där den vanligaste är identitetsstöld. (Brottsförebyggande.fi, 2023)

Offer för cyberbrottslighet kan ofta vara statsförvaltningen eller olika företag. I dessa fall kan deras program eller datasystem skadas på olika sätt. När en privatperson blir utsatt för cyberbrottslighet så sker det ofta i formen av skadliga program eller virus som exempel skickas med hjälp av e-post. (Brottsförebyggande.fi, 2023)

Inom cyberbrott finns även datorassisterade brott. Datorassisterade brott är exempelvis olagliga nedladdningar på nätet, nättråkasserier, hot, bedrägerier och nätspionage. I dessa former av cyberbrott är det svårt att mäta statistiken eftersom statistiken ofta förs som andra brottstyper. (Brottsförebyggande.fi, 2023)

3.1.2 Nätfiske

Nätfiske, även kallat phishing, är ett sätt för bedragare att försöka "fiska" efter en persons personliga uppgifter, såsom kortuppgifter eller personliga uppgifter. Bedragaren kan även dra nytta av pågående händelser för att lura personer att dela sina uppgifter, exempelvis under tidpunkten då många ska få sin skatteåterbäring (Polisen.se, 2024a). Bedragaren kan då exempelvis skicka mejl eller textmeddelanden där de informerar personer om falska skatteåterbäringar eller hävdar att personer inte betalat sina skatter överhuvudtaget. Sökmotorer har även visat länkar till förfalskade webbsidor som påstått sig vara exempelvis Skatteförvaltningen eller andra myndigheter. (Skatteförvaltningen, 2023)

Det kan även vara vanligt att mottagaren fått ett meddelande om paket som anlant och måste hämtas så fort som möjligt. I sådana meddelanden kan det finnas bifogande länkar

som kan ge datorn eller telefonen virus eller andra skadliga program. De falska meddelandena kan se väldigt trovärdiga ut vilket bidrar till att bedragaren enkelt kan få mottagaren att trycka på skadliga länkar eller bilagor i bland annat mejl, i textmeddelanden, via meddelandetjänster eller i sociala medier. (Skatteförvaltningen, 2023)

Om gärningspersonen genom ett telefonsamtal försöker bedra sitt offer så kan detta kallas för vishing, vilket är ett sambandsord av voice phishing (direkt översatt på svenska: röstfiske). Samtalen kan ha en datoriserad röst från exempelvis en myndighet. Bedragaren kan påstå att något hänt offret och att denne ska identifiera sig med bankuppgifter för att lösa problemet. I vissa fall kan dessa typer av bedrägerier även leda till fysiska stölder, fysisk vishing. Bedragaren kan lura brottsoffret att någon måste besöka dennes hem för att skydda bankkoder eller värdefulla föremål. Vid de fysiska besöken blir offret i stället bestulen på bankkoder, pengar eller föremål. (Polisen.se, 2024b)

Spoofing är en form av nätfiske var gärningspersonen maskerar en mejladress, webbadress eller en person genom att ändra på en bokstav eller tecken, för att försöka övertyga brottsoffret att de talar med en trovärdig källa. Offret kan tro att hen fått ett meddelande av en person de känner eller en familjemedlem eftersom gärningspersonen manipulerat meddelandena så att de ska verka tillförlitliga. Genom spoofing kan offret omedvetet ladda ner skadliga filer eller skicka personlig information och pengar till gärningspersonen. (FBI, 2024)

Spoofing kan även handla om när en gärningsperson använder offrets identitet för exempelvis hämta ut varor eller ta ut lån. Varor kan beställas i brottsoffrets namn men sedan levereras till gärningspersonen. Då handlar det om identitetsstöld. (Näthatshjälpen, 2022)

3.1.3 Identitetsstöld

Identitetsstöld eller identitetsintrång syftar till en situation där en person använder en annan persons identitet. Gärningspersonen använder offrets personuppgifter,

identifieringsuppgifter eller annan information om offret för att avsiktligt kunna vilseleda en tredje part. Offrets identitet kan exempelvis användas i sociala medier eller för att göra inköp på nätet. Gärningspersonen kan även göra olika typer av prenumerationer i offrets namn. (Brottsofferjouren, 2023b)

Offrets namn, adress och födelseid är oftast tillräcklig information för att kunna skapa en kopia av 'offret'. Genom olika metoder kan gärningspersonen få dessa uppgifter och sedan använda dem för att skada offret. (Information Commissioner's Office, 2023)

3.1.4 Bedrägerier med hjälp av AI

Artificiell intelligens, även kallad AI, är teknologins förmåga att genom bland annat inlärning och kreativitet kunna visa människoliknande drag (Europaparlamentet, 2023). AI kan utveckla system som kan utföra olika typer av uppgifter. I dagens läge kan AI fungera utan särskild programmering, eftersom den själv ofta kan utveckla sig själv och lära sig från sina misstag. AI kan även använda olika typer av algoritmer för att göra antaganden om exempelvis datorer eller annan typ av teknik. (Cross, 2022, s. 33)

I vardagliga sammanhang används Artificiell intelligens inom bland annat marknadsföring, översättningar, bilar och inom hälso- och sjukvården. (Europaparlamentet, 2023). AI används även i brottsbekämpande syften, exempelvis gällande förundersökningar eller vid ansiktsgenkänning. Det finns även situationer när AI används i mera negativa sammanhang, speciellt när det gäller skapandet av bilder, videos eller annan typ av media. Detta kallas för deepfake. Ordet deepfake är en kombination av orden "deep learning" och "fake" (direkt översatt på svenska: djup inlärning och falsk) och handlar i grunden om att kunna flytta plats på olika ansikten i exempelvis videos eller bilder. Den skapade bilden eller videon kan då visa en person som utför en handling som aldrig skett i verkligheten. (Cross, 2022, s. 33)

Genom AI kan nästan vem som helst runtom i världen ha tillgång till att kunna modifiera olika typer av media. Deepfakes kan förutom visuella medel även användas i röstmeddelanden och dessa behöver nödvändigtvis inte kännas igen som felaktiga

eftersom teknologin är så pass utvecklad. Inom bedrägeribrott kan då olika typer av visuella och auditiva medel användas av bedragare för att kunna lura sina offer att exempelvis skicka pengar till vad de tror är en trovärdig person. (Cross, 2022, ss. 33-35)

3.2 Offrets upplevelser

För många kan tröskeln vara hög att göra en brottsanmälan om man blivit bedragen. Brottsoffer kan känna skam för att hen låtit sig luras och hen vill inte att ärendet ska bli känt för andra. Offret kan även känna att en brottsanmälan inte kommer leda någonstans. (Engdahl, 2022, ss. 40-41)

Skam är en känsla som största delen av bedragna brottsoffer upplever. Det är en känsla som upplevs i relationer till människorna i ens omgivning. Skam hjälper en person att förstå förmågan att kunna utvärdera sig själv och samtidigt utvecklas. En person kan inom sig fungera som en domare mot sig själv. Ofta kan ett brottsoffer fundera på vad hen gjorde för att kunna bli lurad, och försöka att inom sig själv hitta olika anledningar och svar. (Konsumentförbudet, 2021)

Skammen som brottsoffret känner kan få denne att känna ilska, viljan att attackera eller försvara sig, men samtidigt känslan att vilja försvinna. Skammen kan även kännas förlamande, och brottsoffret vet eventuellt inte vad hen ska göra eller vart hen ska ta vägen, vilket i sin tur kan göra att skammen blir ännu värre. (Konsumentförbudet, 2021)

Det kan även lätt bli så att brottsoffret hamnar i en ond cirkel på grund av sin skam, som genom isolering kan det bara kännas värre och värre för offret. Skammen skapas i förhållande till människorna i näromgivningen men den kan även avta i kontakt med andra. (Konsumentförbudet, 2021)

Ett skäl till låg rapportering av brottsanmälningar kan vara att offren inte känner igen sin upplevelse som ett brott eller på grund av pinsamheten eller stigmatisering. När bedrägerier rapporteras utreds de sällan av polisen av olika anledningar. Till exempel

överskrider nätbedrägerier vanligtvis gränserna för nationella jurisdiktioner. (Nataraj-Hansen & Richards, 2022)

Identitetsstöld kan påverka brottsoffret på lite annorlunda sätt än vid endast stöld av bankuppgifter. Identitetsstöld kan göra att offret har mera svårigheter att kunna lyfta lån. Hen kan även ha svårigheter att ta sig över landsgränsen om gärningspersonen utfört något brott i offrets namn. För att kunna förhindra att liknande brott ska kunna ske igen kan offret ansöka om kreditförbud mot sig själv. Det kan även vara svårt att försöka förhindra att nya identitetsstölder kan ske igen mot samma offer. (Helsingin Hovioikeus, 2012, s. 229)

Offret kan vid falska brottsmisstankar i vissa fall förlora sitt jobb, vilket kan påverka offret både ekonomiskt och psykiskt. Dock brukar ofta de ekonomiska kostnaderna för offret vara mindre än de psykiska konsekvenserna som brottet medfört, trots att även de har en koppling. (McNally, 2011, s. 23)

Offret kan känna ångest och osäkerhetskänsla över att situationen inte är under kontroll. Offret känner nödvändigtvis inte till allt som gjorts med den stulna identiteten vilket kan medföra stress. Händelsen kan till och med ha en negativ påverkan på offret i flera år. (Brottsofferjouren, 2023b)

3.3 Synen på brottsoffer

En person som blir utsatt för ett bedrägeribrott kan i sin omgivning ha olika typer av betraktare i sin närhet. Dessa personer är exempelvis familj, vänner eller myndigheter som är inkopplade i fallet. Trots att det finns personer som är stöttande för denna typ av brottsoffer så finns det även hypoteser som visar tvärtemot. Personer i offrets närhet kan ha uppfattningen att bedrägerier kan drabba andra men inte dem själva. De kan få en känsla av lättnad att känna att brottsoffrets situation har skett genom dennes egenskaper eller handlingar och att det finns en mindre möjlighet att samma sak skulle kunna hända dem själva. Genom detta kan alla betraktare upprätthålla tron att världen är säker och förutsägbar. (Nataraj-Hansen & Richards, 2022)

”Den rättvisa världen-föreställningen” är ett psykologiskt mönster som förklaras av människors synpunkt på andra människors livssituationer och livsval. Föreställningen förklarar att personer i grund och botten får vad de förtjänar och att de förtjänar allt som de får i livet. Den rättvisa världen-föreställningen fungerar samtidigt som ett skydd för personer som bevittnar orättvisor, i detta fall de som möter brottsoffren, eftersom de kan upprätthålla övertygelsen att samma sak inte kommer hända dem själva. Genom att tro att världen i grunden är rättvis och att slumpmässiga olyckliga händelser inte kommer att ske eller påverka ens eget liv så kan man bevara känslan av trygghet och bekvämlighet. (Nataraj-Hansen & Richards, 2022)

Den ovannämnda föreställningen kan påverka brottsoffret samt hurudan syn det finns på bedrägeribrott. När en person blivit utsatt för ett bedrägeribrott så är det väsentligt att anhöriga till offret eller myndigheter inte förstärker skammen som redan finns genom exempelvis beskyllningar eller dömande kommentarer. För närstående kan det vara svårt att förhålla sig till det som hänt eller veta hur de ska bete sig när de möter offret. Ibland kan det även vara lättare för utomstående att visa förståelse för den som blivit bedragen. Starka känslor hos brottsoffret och dennes närstående kan leda till att relationerna drabbas. (Konsumentförbudet, 2021)

Medkänsla är grunden för de personer som möter offret för att dennes förtroende för andra ska bevaras. Om offret möter beskyllningar så kan det leda till att hen skapar olika försvarsmekanismer för att känna mindre självanklagelse eller skam, exempelvis genom trotsigt beteende mot personer i dennes närhet. Både offrets närstående och anställda inom olika myndigheter har ett ansvar att reflektera över sina egna värden. Kommentarer och åsikter kan ha en stark påverkan på brottsoffret uppfattning över situationen hen befinner sig i och därmed hens förmåga att handla. (Konsumentförbudet, 2021)

Speciellt vid identitetsstöld så är det viktigt att personerna i offrets närhet hjälper offret att återfå sin identitet eller tankeförmåga som påverkats negativt efter det som gärningspersonen gjort. (McNally, 2011, s. 23)

4 Förekomst i Finland

Statistiken baseras på ärenden som registrerats som brott i systemet för polisärenden. Brottskategorin, i detta fall bedrägeribrott, har kommit till polisens, tullens eller gränsbevakningsväsendets kännedom genom exempelvis en anmälan eller på grund av en annan utredning. I statistiken förs brottet det år som myndigheten fått kännedom om det. Polisen, tullen eller gränsbevakningsväsendet utreder brottet, gör en förundersökning och överlämnar sedan brottet till en åklagare för åtalsprövning. (Statistikcentralen, 2024)

Den statistiska enheten är brott. Om samma brott utförts av en grupp människor anges det att brottet är ett. Om det vid samma tillfälle begås samma brott flera gånger, registreras dessa som flera brott. Brott statistikförs enligt orten var det skett. Om ett brott sker utomlands registreras polisanmälan av polisen, tullen eller gränsbevakningen, beroende på vem som har behörighet i ärendet. I dessa fall kan brottet rikta sig mot eller begås av en finsk medborgare, en person som är permanent bosatt i Finland eller en finsk juridisk person. (Statistikcentralen, 2024)

Ett bedrägeribrott anses vara lindrigt om bedragarens vinning anses vara ringa eller om skadan som orsakats är liten. Vid ett grovt bedrägeri orsakar bedragaren stor skada för offret eller så strävar hen efter stor ekonomisk vinning. Vid grovs bedrägerier utnyttjar bedragaren offrets svaghet eller dennes utsatta läge. (Strafflag 39/1889, 1889)

Tabell 1. Bedrägeribrott som kommit till polisens kännedom åren 2015 – 2022, kategoriserat efter år och brottskategori (Statistikcentralen, 2023)

År	Bedrägerier, lindriga bedrägerier	Grova bedrägerier
2015	23 940	1 430
2016	22 935	1 407
2017	21 951	1 429
2018	22 791	1 692
2019	26 599	2 054
2020	32 019	2 020
2021	34 462	1 969
2022	35 806	1 882

Statistiken ovan visar fallen av bedrägeri som kommit till myndigheternas kännedom mellan åren 2015 och 2022 i Finland (Tabell 1). Fallen av bedrägerier och lindriga bedrägerier har ökat, medan fallen av grova bedrägerier först ökat men sedan blivit mindre till antal under de senaste åren.

Under år 2022 förlorade finländarna sammanlagt 32,4 miljoner euro i bedrägerier på nätet. Genom bankernas agerande kunde 14,5 miljoner euro stoppas från att skickas till bedragarnas konton. I bankernas statistik finns även brister, på grund av att alla former av bedrägerier inte finns i statistiken. Många brottsoffer till bedrägerierna har även i denna statistik inte anmält brotten till bankerna eller till polisen vilket leder till att man inte kan veta antalet totala fall. (Kyberturvallisuuskeskus, 2023)

5 Styrdokument som stöder brottsoffer och förebygger brott

Genom olika styrdokument från både nationella och internationella organisationer så försöker samhället förebygga brott samt utveckla brottsoffrens ställning. På en nationell nivå kan ministerierna göra förebyggande arbete inom olika sektorer. Det krävs även ett tätt samarbete mellan alla inblandade aktörer. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2023)

Genom att sätta upp olika förpliktelser, mål och rekommendationer så upprätthålls och främjas brottsoffrets rättigheter i Finland. Justitieministeriet är i Finland ansvarig för beredningen av lagar som berör brottsoffer. Justitieministeriet finansierar även Nollinjen och Brottsofferjouren, som är två typer av stödtjänster skapat för brottsoffer. (Justitieministeriet, 2023)

5.1 Brottsofferdirektivet

Den 25 oktober 2012 fastställde Europeiska unionen direktivet om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut. (Europeiska unionen, 2012, s. 65)

Syftet med direktivet är att säkerställa brottsoffers ställning i alla medlemsländer i EU. Offren ska behandlas professionellt, individuellt, och icke-diskriminerande vid alla möten med alla organisationer och myndigheter som stöder eller arbetar med brottsoffer. Brottsoffer ska ha möjligheten att få lämplig information, stöd och skydd samt kunna medverka i straffrättsliga ärenden. (Europeiska unionen, 2012, s. 65)

Enligt brottsofferdirektivet ska en behörig myndighet vid den första kontakten med brottsoffret ge denne information om hurudant stöd hen kan få och från vem, inklusive grundläggande vård, psykologiskt stöd och alternativa bostäder. (Europeiska unionen, 2012, s. 66)

Även om brottsoffren inte gjort en brottsanmälan till exempelvis polisen, är de ofta lämpade att informera brottsoffer om hurudant stöd de kan få. EU uppmanar därför sina medlemsländer att skapa villkor där brottsoffer kan hänvisas till olika stödverksamheter. Dock ska man låta bli att göra upprepade hänvisningar. (Europeiska unionen, 2012, s. 61)

För att uppmuntra brottsoffer att anmäla brott och göra det lättare för offer att inte hamna i en ond cirkel av viktimisering så måste det finnas tillgängliga stödverksamheter och myndigheter som kan bemöta anmälningarna professionellt utan någon form av diskriminering. På detta sätt kan alla medlemsstaternas straffrättsliga system bli bättre samt att andelen oanmälda brott minskar. Verksamheten som ordnar stöd för brottsoffer måste inte ha specialkunskap inom området. Om det behövs ska verksamheten ha kontakt med dem som kan ge professionellt stöd, exempelvis en psykolog. (Europeiska unionen, 2012, ss. 61, 64)

Europeiska unionens medlemsstater ska trygga att brottsoffer vid behov får gratis och konfidentiell hjälp från verksamheter som ordnar stöd för brottsoffer. Detta stöd ska ges både före, under och efter de straffrättsliga ärendena. Även familjemedlemmar ska ha möjlighet att få stöd från stödverksamheter för brottsoffer. Brottsoffer och deras

familjemedlemmar ska tillgång till specialiserade stödverksamheter utöver, eller samordnat med allmänna stödverksamheter för brottsoffer efter sina behov. (Europeiska unionen, 2012, s. 68)

Brottsofferdirektivet tydliggör att stödverksamheterna för brottsoffer ska bland annat erbjuda rådgivning, information och stöd gällande exempelvis straffrättsliga förfaranden. De ska även ge emotionellt stöd samt rådgivning om praktiska och ekonomiska frågor som gäller brottet. (Europeiska unionen, 2012, s. 68).

Brottsofferdirektivet har även medfört ändringar i förundersökningslagen. Dessa ändringar beaktar offrets ställning genom att polisen bland annat är skyldig att bedöma brottsoffrets behov av skydd och informera denne om olika stödtjänster. Polisen måste även respektera offrets ställning vid förhör och be om offrets tillstånd att ge dennes information till stödtjänsterna för brottsoffer. (Poliisi.fi, 2023)

5.2 Brottsförebyggande rekommendationer

Rådet för brottsförebyggande är ett samarbetsorgan som arbetar tillsammans med Justitieministeriet. En arbetsgrupp har skapat åtgärdsrekommendationer för att minska och förebygga olika typer av bedrägeribrott. De olika rekommendationerna är menade för myndigheter att beakta i sina egna verksamheter. (Brottsförebyggande.fi, u.å)

De huvudsakliga punkterna fokuserar på att myndigheterna ska följa med hur utvecklingen av bedrägerier sker och kunna reagera på dem i god tid. Genom olika riksomfattande undersökningar ska myndigheterna kunna förstå brottens karaktär och förutspå mönster. Dessa ska även ge medborgarna tillräcklig information om förebyggande åtgärder samt information till brottsoffer som blivit utsatta för bedrägeribrott. (Brottsförebyggande.fi, u.å)

Banker ska exempelvis kunna erbjuda handledning för sina kunder, speciellt dem som kan vara i risk för att råka ut för någon typ av bedrägeri. Detta är bland annat äldre människor

samt deras närstående. Olika banker ska även förbättra informationsutbytet mellan dem som gäller bedragarnas konton. (Brottsförebyggande.fi, u.å)

För att förebygga identitetsstölder så nämns det att körkort lätt kan förfalskas och att olika organisationer ska bedöma riskerna med att använda körkort som identitetsbevis. En annan åtgärd som kan minska identitetsstölder är att skicka post i pappersform där kundens personbeteckning är synligt endast om detta är nödvändigt. Risken är annars att dokumenten hamnar hos fel person vilket kan leda till att kundens uppgifter används felaktigt. (Brottsförebyggande.fi, u.å)

6 Brottsoffrets rättigheter

Under en rättsprocess har alla brottsoffer i Finland vissa rättigheter som bör följas. Brottsoffer har bland annat rätt till information om de olika stegen i brottsmålet, om ersättningar eller om skyddsåtgärder som hen kan ta del av. Brottsoffer har även rätt till stödtjänster, översättning av viktiga dokument eller eventuella tolktjänster. Om brottsoffret anser att någon av myndigheterna under förundersökningen handlat fel så kan brottsoffret anföra en klagan till antingen myndighetsenheten i fråga eller en högre myndighet. (Rättsportalen.fi, 2021a)

6.1 Stöd under rättsprocessen

Brottsoffret har rätt till rådgivning och juridisk hjälp av ett biträde under hela rättsprocessen. Beroende på brottsoffrets ekonomiska situation så kan staten betala biträdets kostnader. (Rättsportalen.fi, 2021c)

Under förundersökningen och rättegången i Finland får brottsoffret prata finska eller svenska. Om brottsoffret vill prata något annat språk så ansvarar myndigheten för att det ska finnas en tolk. Brottsoffret har även rätt till att få översatt viktiga dokument antingen

muntligt eller skriftligt, exempelvis förundersökningens beslut, domen eller beslutet att inte väcka åtal. (Rättsportalen.fi, 2021d)

Under hela rättsprocessen är det viktigt att man tar beaktande till brottsoffrets ställning. I alla medborgarnas rättskydd är skyddandet av identiteten väldigt viktigt. I brottsoffrets intresse ska eventuella ersättningar behandlas samtidigt som gärningarna utreds. Från brottsoffrets perspektiv är det speciellt viktigt att brottet konstateras ha skett, eftersom det annars kan leda till att hen utsätts för antaganden om hens egna ansvar i brottet. (Helsingin Hovioikeus, 2012, s. 229)

6.2 Ersättningar

I samband med den straffrättsliga processen kan gärningspersonen vara skyldig att ersätta skadorna som hen orsakat för offret. Inkomstförluster är ofta aktuella vid bedrägeribrott som nätfiske (Rättsportalen.fi, 2021b). Kraven som brottsoffren har på skadeståndet kan gälla inkomstförluster, försvunna eller förstörda saker, kostnader i samband med läkarbesök eller mediciner men även kostnader för psykiskt lidande som offret upplevt. (Brottsofferjouren, 2023a)

Brottsoffret har rätt att kräva skadestånd och ränta från gärningspersonen från datumet då brottet har begåtts. Brottsoffret kan spara alla kvitton med utgifterna för att lättare kunna motivera kostnaderna. Domstolen kan besluta om gärningspersonen ska betala skadeståndet och om detta sker som utbetalning eller om en utmätningsman utför en indrivning av skadeståndet. (Brottsofferjouren, 2023a)

Staten kan även ersätta brottsoffrets skador. Denna ersättning betalas oftast ut för lidande eller personsador. Brottet måste polisanmälas av offret för att staten ska ersätta skadorna. Brottsoffret kan även kräva ersättning av gärningspersonen om målet behandlas i domstol. Det finns även fall där Folkpensionsanstalten eller försäkringsbolag betalat ersättningar. Om målet utreds i domstol så kan brottsoffret få ersättning för resekostnaderna till rätten. Då kan brottsoffret exempelvis få dagpenning eller ersättningar för ekonomiska förluster. (Rättsportalen.fi, 2021b)

7 Professionellas arbete

Det finns många olika riksomfattande och lokala tjänster som erbjuds för brottsoffer. Dessa kan ordnas av exempelvis ministerier, myndigheter samt organisationer inom tredje sektorn. Exempelvis rättshjälp, medling och stödtjänster är en del av det viktiga arbete som görs för brottsoffer. Det finns även specifika arbetsmetoder som kan tillämpas beroende på situationen som offret befinner sig i. (Brottsofferjouren, 2022a)

7.1 Stöd för brottsoffer

För brottsoffer erbjuds olika typer av stöd, beroende av situationen hen befinner sig i. Det kan handla om läkarhjälp, sjukhusvård, socialjour eller fysisk samt psykisk rehabilitering. Under den straffrättsliga processen kan brottsoffret även ha nytta av en stödperson. Brottsofferjouren erbjuder avgiftsfritt stödpersoner som genomgått en utbildning för uppgiften. Vid rättegångar och förhör kan stödpersonen vara närvarande. (Rättsportalen.fi, 2021e)

7.2 Arbetsmetoder

När en person möter ett brottsoffer så är det viktigt att skapa ett förtroende mellan parterna. Personen som offret möter måste vara både respektfull och saklig. Om personen tror på offrets berättelse så kan detta leda till att offret klarar av situationen bättre. Om personen som möter offret ställer frågor så ska dessa motivera dem eftersom offret annars kan få misstankar om att personen inte tror på denne. (Åberg, 2021, s. 152)

I mötet ska brottsoffret efter sitt behov kunna tala öppet om det som hänt. Det kan även vara bra för den andra parten att förklara för offret att reaktionerna som denne visar är helt naturliga. Att offret har möjlighet att tala om sina rädslor kan hjälpa hen att få kontroll samt minska ångesten som kan finnas. Ett brottsoffer kan ofta befinna sig i en kris och den som möter offret ska kunna hantera känslor som är relaterade till en kris. Personen ska lyssna på och respektera offret så att denne upplever att hen känner sig hörd. (Åberg, 2021, s. 153)

En av de mest evidenta känslorna som brottsoffer i bedrägeribrott upplever är skam. För att brottsoffret ska kunna bearbeta sina känslor så finns det metoder som denne själv kan använda, men professionella har även en betydande uppgift att ge stödet som brottsoffret behöver i sin situation. Ett effektivt sätt att bearbeta skam är att visa självmedkänsla och förlåtelse mot sig själv i stället för att beskylla sig själv för sina handlingar. Den professionella kan exempelvis hjälpa offret att se på sin situation från ett utomstående perspektiv, vilket i många fall kan få denne att hitta ett "vänligare perspektiv" på situationen som hen befinner sig i. Det är ofta lättare att döma sig själv än andra människor. Om brottsoffer har möjligheten att öppet kunna berätta om sina egna upplevelser så kan deras känsla av skam minska i enrum med den professionella. Även kamratstödsgrupper kan ha en god effekt på skamkänslor eftersom det kan vara betydelsefullt för brottsoffer att höra att det finns andra som gått igenom samma sak som de själva upplevt. (Konsumentförbudet, 2021)

Repetitivt negativt tänkande, även kallat RNT, är ett typ av tankemönster där envisa negativa tankar är återkommande trots en persons försök att tänka positivt. En tanke, bild eller minne kan snabbt få en person att falla i en fälla som är svår att komma ur efter att det börjat. RNT kan kännas okontrollerbart och är en typ av passivt tänkande, där en person inte behöver anstränga sig för att hamna i vad som kan bli en ond cirkel. (Clark, 2020, ss. 7-9)

Om brottsoffret har repetitivt negativt tänkande, så kan detta eller liknade symptom lindras med hjälp av kognitiv beteendeterapi, KBT. Den professionella kan med KBT be offret skriva ner negativa livserfarenheter som offret ofta tänker på och sedan även skriva ner vilka negativa känslor som är kopplade till dessa händelser. Även stressfulla händelser och känslor kopplade till dessa kan skrivas ner. Den professionella kan även be offret skriva ner

situationer, kommentarer eller minnen som triggas andra negativa tankar. (Clark, 2020, ss. 10-13)

Tillsammans med brottsoffret kan den professionella sedan kolla på alla anteckningar och fundera om det finns eventuella mönster i situationer gällande repetitivt negativt tänkande. Brottsoffret kan även fundera på om vissa situationer eller kommentarer får hen att reagera på ett speciellt sätt eller om det endast triggas av oönskade tankar. Allt som offret kommer att tänka på i sin reflektion kan skrivas ner på ett annat papper eller i en dagbok. Om offret hamnar i ett tankemönster med repetitiva negativa tankar så kan hen hålla en dagbok för några dagar genom att skriva ner saker som triggas och därmed få verktyg som kan förhindra det. (Clark, 2020, ss. 10-13)

Om brottsoffret blivit utsatt eller misstänker att hen blivit utsatt för ett bedrägeribrott men inte gjort en brottsanmälan så kan den professionella stöda offret om hen vill göra en anmälan men även acceptera om offret inte vill göra det direkt. Trots att offret inte vill göra brottsanmälan direkt så kan den professionella betona vikten av att spara eventuella bevis eller skriva upp händelseförloppet för att en anmälan senare ska bli lättare. Bevis kan i vissa typer av bedrägeribrott på nätet vara e-postmeddelanden eller kontonummer. (Brottsofferjouren, 2023c)

Brottsanmälan kan ge offret en känsla av styrka och gott samvete. En brottsanmälan kan även stoppa gärningspersonen från att skada andra människor och samtidigt stärka offrets uppfattning om att offret blivit behandlat fel. För professionella är det även viktigt att stöda brottsoffret i sin förmåga att kunna lita på andra människor. Efter att en person blivit bedragen så kan det kännas lättare för denne att isolera sig i stället för att söka sig till andra. (Konsumentförbudet, 2021)

7.3 Myndighetssamarbeten

För att förbättra brottsoffrets och deras anhörigas ställning och ge dem stödet som de behöver så bör alla inblandade organisationer ha ett tätt samarbete. Exempelvis arbetar polisen tillsammans med brottsofferjouren när de hänvisar brottsoffer till deras tjänster.

Polisen eller personer inom rättsväsendet kan även hänvisa klienten till socialen eller fysisk samt psykisk rehabilitering. (Poliisi.fi, 2021; Rättsportalen.fi, 2021e)

Brottsofferjouren kan i sin tur hänvisa klienter som fallit offer för bedrägerier till konsumentförbundet. Om brottsofferjouren får reda på en att ett offer drabbats av skulder eller stora ekonomiska svårigheter till följd av brottet så kan de hjälpa offret att kontakta skuldrådgivningen eller garantistiftelsen. (Brottsofferjouren, 2022b)

Suomi.fi har genom ett samarbete med en mängd olika organisationer, bland annat polisen, posten, transport- och kommunikationsverket Traficom samt Patent- och registerstyrelsen gjort en checklista som kan användas som ett hjälpmedel vid ett dataintrång eller dataläckage. Genom att mata in vilka uppgifter som eventuellt hamnat hos en utomstående eller vilka uppgifter som missbrukats så kan ett brottsoffer få information om vilka organisationer som är aktuella i just dennes situation. (Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, 2023)

Inom Europeiska unionen kan polisen samarbeta med andra polismyndigheter och brottsbekämpande organisationer för att bekämpa olika typer av brott. I praktiken gäller detta till exempel grov cyberbrottslighet riktat mot privatpersoner, företag eller myndigheter. Europol fungerar som EU:s brottsbekämpande myndighet. (Davoli, 2023)

8 Metod och tillvägagångssätt

I detta kapitel kommer jag beskriva metoden som jag valt att använda i mitt examensarbete. Metoden som jag valt att använda till mitt examensarbete är en kvalitativ undersökning. Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning eftersom jag tycker att jag på bästa sätt får svar på mina frågeställningar samtidigt som jag får en bättre uppfattning om mitt ämne. Jag kommer även ta upp valet av respondenterna och motiveringarna bakom dem. Slutligen beskrivs hur jag etiskt förhåller mig till undersökningen och hur undersökningen genomförts i praktiken.

Mina frågeställningar fokuserar på hurdana känslor som uppkommer hos brottsoffer som upplevt bedrägeribrott. Jag sätter även fokus på hurdan socialt stöd som erbjuds åt brottsoffren i de olika skedena av brottsprocessen och hur aktörer samarbetar för att erbjuda det sociala stöd för brottsoffren som de behöver.

8.1 Metodval

En kvalitativ intervju kan bilda en större eller djupare tolkning av ett ämne eller fenomen. Genom att göra en kvalitativ intervju har forskaren möjlighet att ha vissa faktorer som hen tycker är viktiga för undersökningen, men samtidigt kunna fördjupa sig i vissa punkter eller styra samtalsriktningen beroende på respondenten (Fejes & Thornberg, 2019, ss. 34-35). Forskaren kan i en kvalitativ analys byta mellan att samla in information och analysera svaren. (Holme & Solvang, 1997, ss. 100-101)

Några saker som är viktiga att tänka på vid en kvalitativ intervju är närheten till respondenterna. Forskaren ska efter intervjun korrekt kunna återge vad som sagts och vara objektiv. Genom direkta citat från respondenterna i deras uttrycks sätt så får läsaren en större uppfattning om det som undersöks. (Holme & Solvang, 1997, s. 93)

Några andra saker som ska beaktas vid en kvalitativ analys är resultatets koppling och förhållande mellan undersökningens syfte, frågeställningarna, teorin samt andra forskningsresultat. Även forskarens förhållningssätt till ämnet och eget intresse är centralt i en kvalitativ analys. (Fejes & Thornberg, 2019, ss. 28-30)

8.2 Val av respondenter

I mitt examensarbete har jag valt att undersöka bemötandet som brottsoffer får när de blivit utsatta för bedrägeribrott. Jag valde därför att intervjua professionella som på olika sätt möter och handleder brottsoffer i sitt arbete för att få en helhetsbild av fenomenet.

Jag visste redan från början vem jag skulle kunna tänka mig att intervjua men under skrivprocessen har jag även fått nya synpunkter på olika personer som har erfarenhet inom området. Jag valde till slut att intervjua en person från Brottsofferjouren, en person från församlingen, en person som arbetar vid Kriscentret Valo samt en person som arbetar vid ekonomi- och skuldrådgivningen. Jag ansåg att alla yrkesgrupper har likheter och skillnader vilket kan bidra till ökad förståelse för det jag undersöker.

8.3 Etiskt förhållningssätt

Jag hade före intervjun informerat respondenterna om vad mitt examensarbete handlar om och även gett frågorna på förhand så de skulle vara förberedda. Jag hade även innan intervjun tillsammans med respondenterna skrivit under en samtyckesblankett (Bilaga 1) så att alla respondenter skulle vara medvetna om att intervjun är frivillig samt hur svaren skulle användas i examensarbetet. Innan intervjuerna hade jag även bitt om tillåtelse att spela in intervjuerna och sedan informerat dem om att allt material, inklusive anteckningar och inspelningar skulle förstöras efter att examensarbetets analys var färdig.

8.4 Studiens praktiska genomförande

Jag valde att intervjua respondenterna på sättet som kändes bekvämast för dem. Två av intervjuerna ägde rum via Microsoft Teams och två av dem ägde rum på plats. När jag kontaktade dem som jag skulle intervjua så kom vi överens om vilken dag och tid som skulle passa bäst. Intervjuerna med respondenterna som jag träffade på plats skedde på deras arbetsplatser i lugna utrymmen där det inte fanns något hinder för att diskutera utan att någon utomstående skulle kunna höra det som blev sagt.

8.5 Analysmetod

Dataanalys inom kvalitativ forskning är processen där forskaren ordnar och analyserar materialet som hen fått från undersökningen. I en kvalitativ undersökning kan det finnas en stor mängd data som i analysen ska kunna uppnå ett syfte. Ett syfte kan exempelvis vara att jämföra olikheter och likheter i ett fall. Som en inriktning kan forskaren fokusera på respondenternas subjektiva erfarenheter. I detta examensarbete har jag valt att analysera respondenternas svar med hjälp av metoden kategorisering. Materialet som fås från respondenterna kategoriseras först och sedan jämförs likheterna och skillnaderna i varje enskild kategori. (Fejes & Thornberg, 2019, ss. 35 - 37)

9 Resultatredovisning

Första frågan som jag ställde var i vilket skede brottsoffren tog kontakt eller kom i kontakt med de professionella. Genom att ställa frågan fick jag en större helhetsbild av hurudant stöd brottsoffren kan ha behov av i samband med vilket stöd som erbjuds av de professionella. De flesta av respondenterna berättade att offret själv tagit kontakt men att det även funnits fall där offret hänvisats av andra myndigheter eller organisationer. Även närstående har tagit kontakt med vissa av organisationerna jag undersökte.

Brottsoffret kan ha ett annat behov av stöd om denne inte exempelvis gjort en polisanmälan eller anmälan till banken jämfört med om hen fått kontakt med de professionella efter att de redan gått igenom brottsprocessen.

De olika professionella bemöter brottsoffren i olika skeden av brottsprocessen vilket kan bidra till olika synpunkter. De olika organisationerna kan ha både långa och korta klientskap med offren, och av respondenterna varierade det om de träffat offret under en lång eller kort period, sen är det olika beroende på offrets situation.

9.1 Känslor hos brottsoffren

Jag frågade respondenterna hurdana känslor brottsoffren har som de möter. Alla respondenter var eniga om att skam var en stark känsla hos alla brottsoffer de mött. Andra känslor som respondenterna hade märkt hos offren var skuld, självhat, rädsla samt en känsla av otrygghet. Brottsoffren hade beskrivit att de skulle ha förstått att något var fel och de satt i flera fall ansvaret på sig själva över att de blivit bedragna. En av respondenterna berättade att brottsoffren beskriver situationen på följande sätt:

“En jättestor skam av att ha låtit sig luras”

“De kan ofta tänka: Jag har hört att sånt där händer, hur kunde jag vara så dum?”

Flera av respondenterna tog även upp att brottsoffren kunde ha en stark känsla av panik eftersom de förlorat allt och inte vetat hur de skulle klara sig. En respondent talade även om att många brottsoffer är rädda över vad andra kommer att tycka och tänka om deras situation.

“...Enorm stress och panik, över att många kan ha förlorat allt vad de har”

9.2 Brottsoffrens kontakt med andra

Min följande fråga handlade om huruvida brottsoffren som respondenterna mött hade berättat för dem att de hade pratat om situationen med sina närstående eller andra utomstående personer. Som följdfråga tog jag även upp hurudan reaktion brottsoffren fått om de berättat om sin situation.

Respondenterna hade olika svar på dessa frågor. Vissa av respondenterna berättade att brottsoffren inte berättat för någon om brottet eller att de endast tagit upp det med deras närstående om det handlat om stora summor. Det har även varierat vem de berättat för,

men oftast har det handlat om offrets partner, föräldrar eller barn. Respondenterna var överens om att orsaken att offren inte berättat om brottet har varit skam. Två av respondenterna betonade att de uppmuntrar brottsoffren att berätta för någon i sin närhet om brottet. Detta är aktuellt om offret förlorat stora summor pengar och behöver hjälp för att ta sig ur det.

Respondenterna berättade att brottsoffren fått varierande reaktioner av de som de berättat för. Den första reaktionen kan enligt en respondent var ofilterad, men det beror även på om offret berättat om brottet via meddelande, mejl eller ansikte mot ansikte. En annan respondent berättade att det är sällan som offret fått en negativ reaktion. I de flesta fall berättade respondenterna att deras närstående varit stöttande.

“De finns en viss en viss förståelse i att ens närstående blivit utsatt för ett bedrägeri och att det här är ett brott”

9.3 Långvariga symtom av brottet

Min följande fråga handlade om hurudana långvariga symptom de professionella märkt att brottsoffren fått efter att de råkat ut för bedrägerierna.

Alla respondenter var överens om att de synligaste långvariga symptomen hos brottsoffren var ekonomiska. Den ekonomiska stabiliteten kan rubbas helt. Ibland kan brottsoffren få pengarna tillbaka, men ibland får de inte det. Om de inte får pengarna tillbaka försöker vissa offer bara gå vidare och lägga allt bakom sig. Andra brottsoffer försöker kämpa länge för att få tillbaka sina pengar. En av respondenterna lyfte fram hur bedrägerier kan väcka gamla minnen och trauman.

“Destruktiva tankar och självmordstankar kommer tyvärr ofta med i bilden”

Andra långvariga symptom kan ta sig uttryck i stress, svårt att lita på andra eller depression. Vissa förlorar alla sina besparingar vilket kan ge sig uttryck i olika psykiska symptom. Vid identitetsstöld kan finnas stress över vart uppgifterna kan hamna. En respondent har gått

genom råd hur man kan skydda sig från att bli utnyttjad om det handlar om offrets uppgifter vilket ofta kan lugna offret.

“De vill få prata med någon som förstår hur det är, som säger att “det inte är ditt fel” och ge praktiska råd”

En annan respondent svarade detta:

“Tilltron på alla myndigheter och system kan fara totalt”

9.4 Arbetsmetoder som de professionella använder

Min följande fråga i intervjun tog upp hurdana arbetsmetoder de använder i sina möten med brottsoffren. I denna fråga skilde sig svaren ganska mycket från varandra eftersom de olika yrkesgrupperna gör olika arbete i olika skeden av brottsprocessen. Ett svar som ändå alla respondenter hade var att det är viktigt att lyssna på offret i den situation som hen befinner sig i och kunna bemöta en människa som befinner sig i en kris. Det är även viktigt enligt respondenterna att offret förstår att hen inte är ensam i sin situation och bedragarna är skickliga och att det kan hända vem som helst. Ingen av de professionella sade sig använda av endast en specifik metod utan de utgår från offrets behov samtidigt som de stöder sig av kunskap inom ämnet samt tidigare erfarenheter.

“Största hjälpen vi kan ge är ju kanske att prata”

En annan respondent svarade detta:

“Det kan drabba vem som helst.”

Några av metoderna som respondenterna gav var samtalsstöd, motiverande samtal samt ACT (Acceptance and Commitment Therapy). Den professionella kan genom samtalsstöd få brottsoffret att bearbeta sina känslor genom att berätta och vända tankarna för att få bort skamkänslorna. ACT används för att hjälpa offren att få fram sina osynliga verktyg och kunna gå vidare i sin situation. Man kan även bearbeta skam med metoden. En av respondenterna tog även upp att hen ofta med offret kan skriva upp alla känslor som offret har. De kan sedan diskutera vad dessa väcker de för tankar och sedan prata om tankarna är sanna eller inte. Med brottsoffren kan professionella även arbeta med värderingar som offren har.

“Vi försöker inge hopp, det finns alltid en lösning för de här problemen”

Flera av respondenterna arbetar även med brottsoffer genom att ge dem praktisk hjälp eller råd i deras situation. Det kan handla om att göra en polisanmälan tillsammans med offret eller be offret att själv göra en polisanmälan om det inte redan blivit gjort. Det görs även en kartläggning av situationen där brottsoffret får redogöra vad som hänt. En av respondenterna berättade att hen kan ge information om hur offret exempelvis kan göra kreditförbud eller göra ändringar vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata så att offrets uppgifter inte kan lämnas ut. Den professionella kan även hjälpa offrets göra ett registreringsförbud, så ingen kan missbruka deras uppgifter. Respondenten berättar även för offret om andra risker som finns och hur man förebygger dem.

“Det är viktigt att de går och pratar med någon professionell så att de inte lämnar själv med sina tankar”

9.5 Kunskap om bedrägeribrott

En av mina frågor berörde kunskapen om bedrägeribrott och hurudan påverkan det har på brottsoffer inom de olika yrkesgrupperna. Respondenterna hade samma åsikt att det inom deras egna yrkesgrupper fanns kunskap om bedrägerier och ökad medvetenhet om hur

bedrägerier kan ske, men att det alltid kan finnas saker att förbättra. Ett par av respondenterna tog även upp hur svårt det kan vara att veta att någon är utsatt eftersom det inte är något som man öppet talar om i samhället.

"...det här är definitivt ingenting du säger i kafferummet..."

"...vi har ingen aning om vem som blir utsatt för de här brotten..."

9.6 Vid mötet med brottsoffren

För att få en större insikt i hur de professionella arbetar med brottsoffer så bestämde jag mig för att fråga vad de tycker är speciellt viktigt när man möter brottsoffer i denna typ av brott. Denna typ av kunskap kan vara både nyttig för professionella inom olika yrken och för närstående till personer som fallit offer för ett bedrägeribrott. Något som alla respondenter lyfte fram är vikten att inte skuldbelägga och vara förstående, samt att vara fördomsfri.

"Vara lugn, lyssna på dem och bemöt dem på deras nivå"

Brottsoffren är ofta i kris, de kan vara svårt för dem att ta in det som den professionella säger. Därför är övertydlighet och upprepningar bra i mötet. Att kunna skapa en trygghetszon för offret är också viktigt.

"Vara övertydlig med information, det är kanske extra viktigt när man tänker på dessa offer som redan blivit lurade"

En annan respondent svarar:

"Inte få dem att känna att de är deras fel utan snarare tvärtom, att de är offer för ett brott"

En av respondenterna berättade att det kan vara bra att offret vet att denne gjorde vad hen kände var vettigast i den stunden på basen av hur hela situationen såg ut med den kunskapen som hen hade då. Att inge hopp att de finns möjligheter och lösningar och att de inte är slutet är viktigt trots att det kan ta tid. En annan respondent lyfter fram hur lätt det kan vara att bli bedragen.

“Vem som helst kan råka ut för det, det räcker med att man klickar fel på ett ställe”

Flera av respondenterna talade även för att det är viktigt att genuint lyssna och ha förståelse för brottsoffrets situation. Det är även bra att professionella berättar för offret att de inte behöver skämmas och att de inte är ensamma i sin situation. Ett par av respondenterna sade att de brukar tacka offret för att de vågat ta kontakt eftersom det kan vara ett stort steg för offret.

9.7 Bedrägeribrottens antal

Min följande fråga handlade om huruvida respondenterna sett en ökning eller minskning av bedrägeribrott i deras arbete. Respondenterna hade varierande svar på denna fråga. En av respondenterna hade märkt en ökning av fenomenet i media.

“Läser man tidningarna så har det ju skett en ökning”

För en av respondenterna har det inte funnits stora mängder brottsoffer av denna typ av brott. En annan respondent berättade även att denna typ av klienter inte ökat eller minskat i antal.

De två andra respondenterna berättade att de märkt en ökning. En av dem tror även fler vågar ta kontakt nuförtiden i jämförelse med tidigare. Den andra respondenten har märkt

en stor ökning och att det finns siffror som även visar det. Respondenten berättade att människor är mera skeptiska att ge ut sina uppgifter än tidigare. Hen betonade att man måste kunna lita på olika system och samtidigt vara försiktig. Hen var även oroad över AI och dess utveckling.

“De spelar tyvärr inte så stor roll över hur mycket vi än informerar så kommer de alltid ligga steget före, och det är jätteskrämmande”

9.8 Samarbete mellan olika organisationer

Min sista fråga handlade om hurudant samarbete alla organisationer har med myndigheter eller organisationer i arbetet med brottsoffer för denna typ av brott. Alla respondenter hade samma åsikt i denna fråga, att allt stöd skapas enligt offrets behov. Flera av respondenterna nämnde att de ofta hänvisar offren till andra organisationer som erbjuder tjänster som de märker att offren behöver, men som de själva inte erbjuder. Stödnätverk är viktiga för många av offren.

“Vi strävar till att ha ett bra nätverk när dessa saker händer”

10 Sammanfattande diskussion

I detta kapitel kommer jag sammanfatta mitt arbete och även sammankoppla min teoretiska del med undersökningen som genomförts. Jag kommer även kritiskt granska svaren jag fått från min kvalitativa undersökning.

Syftet med min forskning var att ta reda på hur bedrägeribrott på nätet påverkar enskilda individer och hur sociala aktörer kan hjälpa och stöda dem. Den första frågeställningen i min undersökning var hurudana känslor som uppkommer hos brottsoffer som blivit utsatta

för bedrägeribrott. I teoridelen nämnde jag att en vanlig känsla hos brottsoffer som råkat ut för nätfiske och identitetsstöld är skam men även ilska. Brottsoffret kan ofta beskylla sig själv för det som hänt. I min forskning var resultatet samma, att skammen var den huvudsakliga känslan hos brottsoffren. Även panik och rädsla är en vanlig reaktion, speciellt gällande offrets ekonomiska eller sociala situation.

Teorin beskrev att människor kan ha delade åsikter gällande bedrägeribrott och synen på brottsoffer. Brottsoffer kan därför vilja att hens situation inte ska bli känt för närstående eller andra personer i hens liv. Eftersom bedragarna kan befinna sig utomlands så kan även offret känna att en brottsanmälan inte kommer göra någon skillnad. I forskningsresultatet blev det tydligt att många brottsoffer för bedrägeribrott väljer att inte berätta för någon att de blivit utsatt, i synnerhet om det handlat om små pengasummor. Ofta har ändå offret kunnat berätta om deras situation för en familjemedlem eller partner. Orsaken till att detta ofta inte har blivit känt för andra personer i offrets liv är skammen som denne känner.

I den tidigare forskningen fanns det källor som tydde på att närstående till brottsoffer inte alltid vet hur de på bästa sätt ska bemöta brottsoffer som blivit utsatta för nätfiske eller identitetsstöld. Beskyllningar eller andra negativa åsikter kan ha en stor påverkan på brottsoffrets förmåga att uppfatta eller handla i sin situation, medan medkänsla i sin tur kan ge offret en känsla av förtroende. I forskningen berättade respondenterna att den första reaktionen från närstående oftast kan vara ärlig men att offren i de flesta fallen fått en stöttande reaktion av dem som de valt att berätta för.

Min andra frågeställning i examenarbetet var hurudant socialt stöd som erbjuds åt brottsoffren i de olika skederna av brottsprocessen. I teorin beskrevs att brottsoffret öppet ska kunna berätta om sina upplevelser och känna sig hörd. Även kamratstödsgrupper kan ha en positiv påverkan på offret. Genom kognitiv beteendeterapi kan professionella hjälpa offret skriva ner dennes negativa tankar och kunna reflektera över dem. Även praktisk hjälp med exempelvis brottsanmälan kan behövas för att offret ska kunna hantera sin situation. Genom undersökningen kom jag fram till samma resultat, eftersom respondenterna betonade att bemötandet är väldigt viktigt och att offren ska förstå att de inte är ensamma. Ingen av de professionella använde en specifik metod för alla brottsoffer utan de kan genom kunskap, erfarenheter och offrens behov göra det som behövs. Metoder som nämndes var samtalsstöd, motiverande samtal samt Acceptance and Commitment

Therapy. Alla professionella erbjuder även praktisk hjälp i olika ärenden beroende på vad offret har för behov eller önskemål.

Betydande faktorer vid mötet med brottsoffer för bedrägeribrott var att inte på något sätt skuldbelägga eller ha fördomar för offrets situation. Att kunna lyssna och ha förståelse samtidigt som man lyfter fram möjligheter är även ytterst viktigt. För offret kan det kännas bra att höra att hen inte är ensam om det som hen gått igenom.

De lindriga bedrägeribrottens antal har enligt statistiken ökat i antal medan fallen av grova bedrägerier först ökat men under de senaste åren minskat. Undersökningen visade även delade resultat, eftersom vissa professionella ansåg att fallen ökat medan andra inte sett någon skillnad. Det är även viktigt att beakta att statistiken baseras sig på alla typer av bedrägerier medan denna forskning endast fokuserar på nätfiske samt identitetsstöld vilket även kan ge otydliga resultat.

Min sista frågeställning i examensarbetet var hur aktörer samarbetar för att erbjuda det sociala stöd för brottsoffren som de behöver. I teoridelen beskrivs att många olika organisationer samarbetar för att hjälpa brottsoffer i både praktiska ärenden och i situationer som berör offrets fysiska eller psykiska hälsa. Forskningsresultatet visade även att de organisationer som intervjuades gärna samarbetar med andra aktörer enligt offrens behov.

10.1 Kritisk granskning

Alla delar av examensarbetet har varit väldigt intressanta. Jag har innan detta examensarbete inte haft samma förståelse för hur undangömda problem dessa typer av bedrägeribrott är och hurudan påverkan det har på brottsoffer. Trots att människor i högre grad är mera informerade än tidigare om riskerna som finns på internet så är fortfarande stigmatiseringen stor när det kommer till offren som råkar ut för olika typer av bedrägerier.

I nästan alla typer av brott finns det förebyggande åtgärder som kan göras för att hindra att något skall ske. I examensarbetet valde jag att inte ta upp förebyggande åtgärder för

denna typ av brott eftersom det i sin tur skulle framhäva att brottsoffret själv ha påverkat att hen blivit utsatt. I denna forskning ville jag i stället fokusera på hur man kan stöda offren efter att de blivit utsatta för brottet.

Det jag skulle kunnat göra annorlunda i mitt examensarbete är att eventuellt inkludera ännu någon annan typ av bedrägeri. Detta skulle ha underlättat min process eftersom det ibland kunde vara svårt att hitta tillräckligt mycket information om de typer av bedrägerier som jag valde att undersöka.

Genom att sprida kunskap om brottsoffrens utsatta ställning så kan man minska stigmatiseringen och skammen som uppkommer efter att brottet skett. Genom att brottsoffer vågar göra en anmälan eller berätta om sina erfarenheter till exempelvis sina närstående eller professionella kan det även bidra till att de får hjälpen och stödet som de behöver.

Jag blev väldigt nöjd med mina val av respondenter. Jag tyckte att alla bidrog positivt med deras egna upplevelser inom deras arbetsområden och flera av dem tyckte att det var ett bra ämne att lyfta fram på grund av stigmatiseringen som fortfarande finns för frågan. Alla respondenter belyste vikten av ett gott bemötande för offren i deras arbete. Jag vill rikta ett stort tack till respondenterna för att de ville ställa upp i denna undersökning och bidra med sina erfarenheter.

Källförteckning

- Australian Government. (u.å). *Types of scams - Learn about the common types of scams, how to identify them and how to recover from them*. Hämtat från <https://www.cyber.gov.au/learn-basics/watch-out-threats/types-scams> den 2.2.2024
- Brottsförebyggande.fi. (december 2023). *Cyberbrott*. Hämtat från <https://rikoksantorjunta.fi/sv/cyberbrott> den 3.2.2024
- Brottsförebyggande.fi. (u.å). *Rekommendationer för att förebygga bedrägerier*. Hämtat från <https://rikoksantorjunta.fi/sv/rekommendationer-for-att-forebygga-bedragier> den 15.4.2023
- Brottsofferjouren. (2022a). *Information till unga brottsoffer*. Hämtat från <https://www.nuoretjarikollisuus.fi/downloads/Information%20Till%20Unga%20Brottsoffer.pdf> den 10.4.2024
- Brottsofferjouren. (den 8 december 2022b). *Investeringsbedrägerier*. Hämtat från <https://www.riku.fi/sv/olika-brott/investeringsbedragier/> den 23.3.2024
- Brottsofferjouren. (den 10 maj 2023a). *Skadestånd för brottsskada*. Hämtat från <https://www.riku.fi/sv/guider-och-anvisningar/skadestand-for-brottsskada/> den 22.4.2024
- Brottsofferjouren. (den 10 maj 2023b). *Vid identitetsstöld använder man en annans persons identitet*. Hämtat från <https://www.riku.fi/sv/olika-brott/identitetsstold-2/> den 15.11.2023
- Brottsofferjouren. (den 29 november 2023c). *Var och hur kan jag göra en brottsanmälan?* Hämtat från <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/usein-kysytyt/mihin-ja-miten-tehdään-rikosilmoitus/> den 5.3.2024
- Clark, D. (2020). *The negative thoughts workbook : Cbt skills to overcome the repetitive worry, shame, and rumination that drive anxiety and depression*. Hämtat från <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.novia.fi/lib/novia-ebooks/detail.action?docID=6348643&query=cbt%20sham> den 1.4.2024
- Cross, C. (den 4 januari 2022). *Using artificial intelligence (AI) and deepfakes to deceive victims: the need to rethink current romance fraud prevention messaging*. Hämtat från <https://link-springer-com.ezproxy.novia.fi/content/pdf/10.1057/s41300-021-00134-w.pdf> den 17.4.2024
- Davoli, A. (oktober 2023). *Poliisiyhteistyö*. Hämtat från <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/156/police-cooperation> den 10.3.2024
- Engdahl, O. (2022). *Kriminologiska perspektiv på bedrägerier & ekonomisk brottslighet*. u.o: Liber.

- Europaparlamentet. (den 27 juni 2023). *Vad är artificiell intelligens och hur används det?* Hämtat från <https://www.europarl.europa.eu/topics/sv/article/20200827STO85804/vad-ar-artificiell-intelligens-och-hur-anvands-det>. den 20.4.2024
- Europeiska unionen. (den 25 oktober 2012). *Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF*. Hämtat från <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029> den 30.11.2023
- FBI. (den 13 februari 2024). *Spoofing and Phishing*. Hämtat från <https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/scams-and-safety/common-scams-and-crimes/spoofing-and-phishing> den 24.2.2024
- Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB.
- Helsingin Hovioikeus. (februari 2012). *Perus- ja ihmisoikeudet rikosprosessissa*. Hämtat från https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/julkaisut/painetutjulkaisut/perus-jaihmisoiikeudetrikosprosessissa2012/MQgvxtts7/Perus_ja_ihmisoiikeudet_rikosprosessissa_2012.pdf den 2.4.2024
- Holme, I., & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Information Commissioner's Office. (den 11 juli 2023). *Identity theft*. Hämtat från <https://ico.org.uk/for-the-public/identity-theft/> den 15.11.2023
- Justitieministeriet. (september 2023). *Brottsoffer*. Hämtat från <https://oikeusministerio.fi/sv/brottsoffer> den 5.12.2023
- Konsumentförbudet. (2021). *Häpeän käsittely huijauksen uhrina ja huijatun kohtaaminen*. Hämtat från <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/hapean-kasittely-huijauksen-uhrina-ja-huijatun-kohtaaminen/> den 3.3.2024
- Kyberturvallisuuskeskus. (den 31 mars 2023). *Viikkokatsaus*. Hämtat från <https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/kyberturvallisuuskeskuksen-viikkokatsaus-132023> Julkaistu 31.03.2023 9:38 den 15.4.2024
- McNally, M. (2011). *Identity Theft in Today's World*. Hämtat från <http://ebookcentral.proquest.com/lib/novia-ebooks/detail.action?docID=820303>. den 25.2.2024
- Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. (den 9 maj 2023). *Mina personuppgifter har stulits eller läckt ut*. Hämtat från <https://www.suomi.fi/guider/informationslacka> den 15.4.2024
- Nataraj-Hansen, S., & Richards, K. (den 25 Mars 2022). Why do fraud victims get blamed? Lerner's Belief in a Just World and its application to victims of online fraud. *Journal of Financial Crime*, 30(3), 828-839. doi:<https://doi-org.ezproxy.novia.fi/10.1108/JFC-02-2022-0037>

- Näthatshjälpen. (den 21 januari 2022). *Identitetskapning (spoofing)*. Hämtat från <https://nathatshjalpen.se/a/identitetskapning-spoofing/> den 25.2.2024
- Poliisi.fi. (2021). *Har du blivit utsatt för ett brott?* Hämtat från <https://poliisi.fi/sv/har-du-blivit-utsatt-for-ett-brott> den 20.3.2024
- Poliisi.fi. (2023). *Brottsofferdirektivet förbättrar brottsoffrens rättigheter*. Hämtat från <https://poliisi.fi/sv/brottsofferdirektivet> den 13.1.2024
- Polisen.se. (den 11 februari 2024a). *Nätfiske - Phishing*. Hämtat från <https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/bedrageri/bedragerier/natfiske-phishing/> den 13.3.2024
- Polisen.se. (den 20 februari 2024b). *Telefonbedrägeri, vishing*. Hämtat från <https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/bedrageri/bedragerier/telefonbedrageri/> den 24.2.2024
- Rättsportalen.fi. (den 21 januari 2021a). *Information om brottsoffers rättigheter*. Hämtat från <https://oikeus.fi/sv/index/arendenochtjanster/omsublirutsatt/informationombrottsoffersrattigheter.html> den 1.3.2024
- Rättsportalen.fi. (den 24 januari 2021b). *Ersättningar*. Hämtat från <https://oikeus.fi/sv/index/arendenochtjanster/omsublirutsatt/informationombrottsoffersrattigheter/ersattningar.html#> den 1.3.2024
- Rättsportalen.fi. (den 24 januari 2021c). *Juridisk hjälp*. Hämtat från <https://oikeus.fi/sv/index/arendenochtjanster/omsublirutsatt/informationombrottsoffersrattigheter/juridiskhjalp.html> den 1.3.2024
- Rättsportalen.fi. (den 24 januari 2021d). *Tolkning och översättning av handlingar*. Hämtat från <https://oikeus.fi/sv/index/arendenochtjanster/omsublirutsatt/informationombrottsoffersrattigheter/tolkningochoversattningavhandlingar.html> den 1.3.2024
- Rättsportalen.fi. (den 24 januari 2021e). *Stöd till brottsoffer*. Hämtat från <https://oikeus.fi/sv/index/arendenochtjanster/omsublirutsatt/informationombrottsoffersrattigheter/stodtillbrottsoffer.html> den 28.2.2024
- Skatteförvaltningen. (2023). *Information om bedrägerier*. Hämtat från https://www.vero.fi/sv/skatteforvaltningen/kontakta-oss/etjanster/information-om-e-tjanster/info_om_falska_meddelande/ den 23.11.2023
- Social- och hälsovårdsministeriet. (den 7 november 2023). *Förebyggande av våld och brott*. Hämtat från <https://stm.fi/sv/valfard/forebyggande-av-vald-och-brott> den 15.4.2024
- Statistikcentralen. (2023). *Statistik om bedrägeribrott som kommit till myndigheternas kännedom*. Hämtat från https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__rpk/statfin_rpk_pxt_13m3.px/table/tableViewLayout2/ den 15.1.2024

Statistikcentralen. (2024). *Brott som kommit till myndigheternas kännedom*. Hämtat från https://stat.fi/meta/kas/viranomaisten_t_sv.html den 14.1.2024

Strafflag 39/1889. (1889). Hämtat från Finlex.fi

Åberg, L. (2021). *Handbok för brottsoffer*. u.o.: Brottsofferjouren, Mieli Psykisk hälsa Finland rf.

Bilagor

Bilaga 1

SAMTYCKESDOKUMENT: Intervju om bemötande av brottsoffer vid bedrägeribrott

Genom att underteckna följande dokument ger mitt samtycke att jag frivilligt deltar i intervjun och att mina svar får användas i undersökningen om bemötandet av brottsoffer vid bedrägeribrott.

Undersökningen genomförs av Anni Mattas som studerar vid Yrkeshögskolan Novia i Vasa.

Undersökningen görs i syfte för hennes Socionom-YH examensarbete.

Jag har blivit informerad om att alla svar behandlas konfidentiellt, att jag förblir anonym och att allt material förstörs efter att Anni Mattas analyserat svaren för sitt examensarbete.

Underskrift och namnförtydligande

Ort och datum

Forskarens underskrift

Jag har informerat respondenten om intervjun och lovar att alla svar behandlas konfidentiellt och att respondenten förblir anonym i examensarbetet. Allt material kommer förstöras efter att svaren analyserats för examensarbetet.

Anni Mattas

Ort och datum